

Сшиток 31.

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

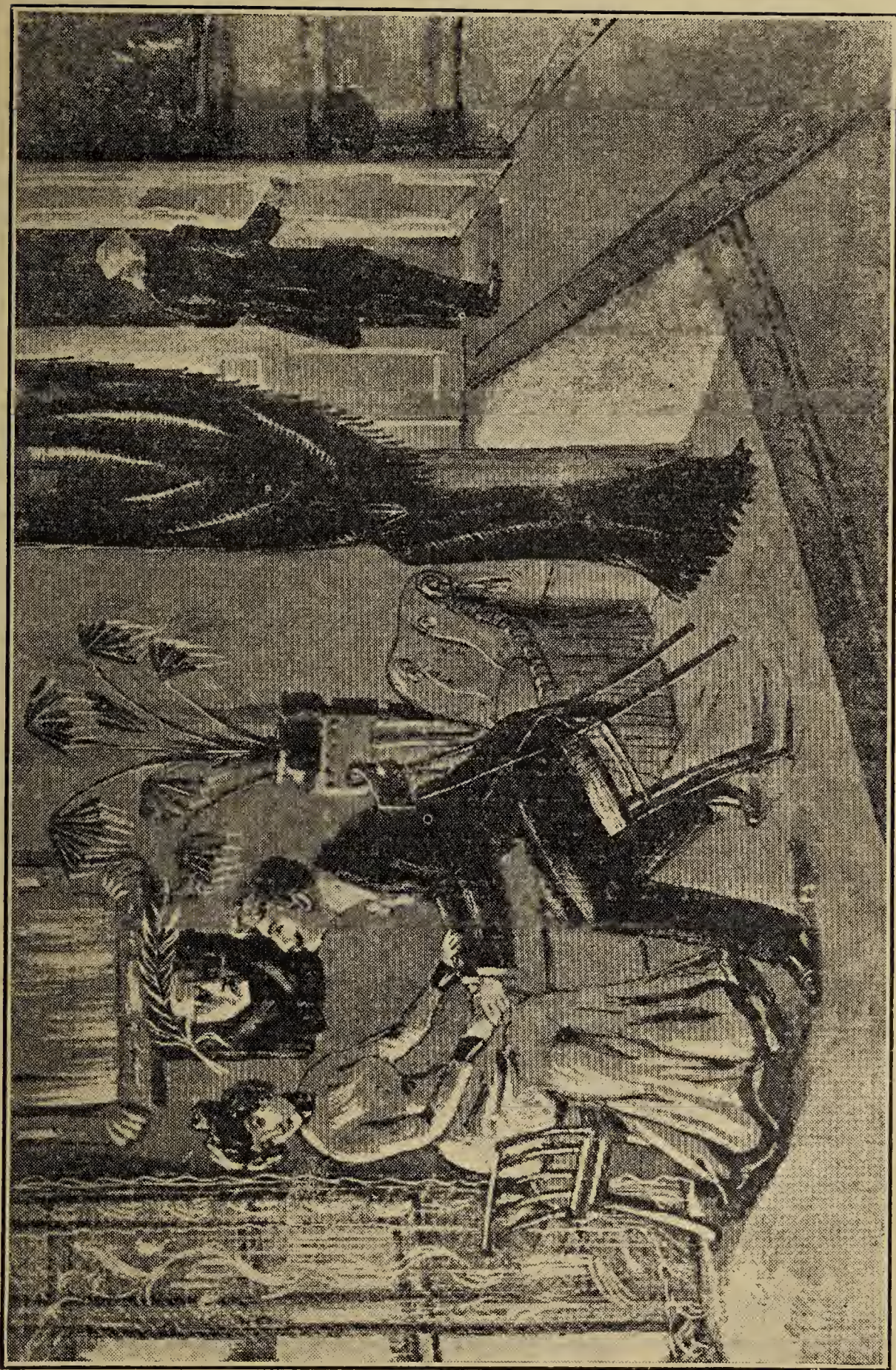
ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ.

— Полюбиш мою сестру, Лівіє! Се шляхотна, вірна душа.

— Дураку! — озлобився старий. — Знаю про все, але се найліпша нагода, щоб серед того замішання виховзнути ся! Там стільки сторожів тепер крутиться, що на вас ніхто навіть уваги не зверне!

Мусите з нагоди своєї скористати, бо вже за яких 5 минут може бути запізно, а я не хотівби вдруге перебувати стільки тривоги, що тепер!

Волдінг нагло схопився, бо пізнав що в замішанню найлекше йому пропасти.

Сторож потягнув його з собою й замкнув двері до келії. За хвилю вже оба були в сіннях.

На щастє в ту-ж хвилю не було там нікого й він незаметно дістався на сходи.

— Тепер вже самі йдять далше — шепнув Рост. — Не хочу, щоб мене бачили з вами! Йдять прямо а тоді на ліво! Але відважно, бо нерішучістю себе зрадите! Скоро вперед, бо хтось надходить!

Се сказавши, Рост відступив від Волдінга.

Сеї послідний, не надумуючись довго, пігнав по сходах. На подвірю роїлося від жовнірів та поліцаїв, гамір був незмірний від накликувань та приказів. Ніхто навіть не звертав уваги на сходячого по сходах Волдінга, що на хвилю пристанув, щоб розглянути ся кругом.

Побачив рій з десятиох поліцаїв, як наближалися до втвореної брами. Пішов чимскорше з ними та в декілька хвилин пізнійше був вже на вулиці.

Був на волі!

На вулиці було так темно, що ніхто не міг його пізнати, а зрештою, крім Роста, ніхто більше не знав про те, що того вечера втікло двох в'язнів!

— — — — —
— — — — —

В означеному місці та умовленому часі вижидала Аста свого любка. Про місце сходу Рост повідомив також і Волдінга.

Асту нетерплячка пожирала. А коли вже минула означена година й ніхто не явився, обняв її страшний несупокій. Вона також боялася, що сторож в послідній хвилі збоїть ся, та що її бажанє увільнити любка із в'язниці не здійсниться ся.

— А може їх приловили в остаточній хвилі?

Здрігнулась на саму думку й коліна стали погинатись під ньюю. По лицях покотилися сльози болю та розчарування. Була майже певною, що мусить попращати ся з думкою про увільнене Олеся.

Нараз почула із сторони вязничного будинку кілька слідуєчих по собі вистрілів.

— Що стало ся там? Що мало б се означати?

Аста затремтіла. А коли се Олесева втеча була причиною тої стрілянини? Коли його підстерegli?

— Всемогучий Боже, допоможи йому! — мимохіть просила.

Через декілька хвилин була немов закам'яніла. Нараз почула, що хтось наближається ся.

Притиснула рукою напрасно ковтаюче серце, бо у віддалі доглянула якусь стать людську, що висунулась із алеї та що кілька хвилин приставала, розглядаючись.

Аста напружено вдивлялась а відтак поступила вперед.

І він також, здається, доглянув її та придавленим голосом спитав:

— Аста.

Щаслива до безтями жінщина не могла здержати викликів радості та, підбігаючи до нього із отвореними раменами, кинула ся йому на шию.

— Ти освободжений! Знова маю тебе побіч себе, мій коханий! Ох, якже я дякую Богу, що вислухав моєї молитви! — кликала радіючи та заливаючись сльозами радості та щастя.

Але чомуж він не відповідав на всі ті чутливості? Чому не поцілував її? Чи може так застрашив ся, що не міг прийти до слова?

Нараз стрілила її в голову думка, що він може ранений. Несупокійно глянула на нього, але серед темряви не могла пізнати його чертів.

— Що тобі є, мій любчику? — шепнула. — Чому-ж не говориш що до мене?

Тоді він нахилив свою голову ближше до її лиця та ледво чутним голосом промовив:

— Асто, як маю вам відплатитись за се, що ви для мене зробили?

На звук того голосу, Аста жахливо відскочила. По-

блідла мов стіна та здригнула ся всім тілом.

— Ох, мій Боже, та се не Олесь! — Що має се означати? Хто ви такий?

Із уст мущини поніс ся придавлений сміх.

— Алеж, дорога Асто! Чиж ви не пізнаєте старого свого приятеля, Леопольда Волдінга?

— Волдінг! — крикнула жахливим голосом. — То се ви, пане!

І немов громом поражена впала на землю.

РОЗДІЛ ХСVІ.

НЕПЕВНА ГРА.

Коли Американець, висилений хвиловим напруженем, впав на своє ліжко, підбіг до нього Гартман, обавляючись, щоб йому не стало ся яке нещастє.

Але він вже після кількох хвилин очутив ся і, вхопивши Гартмана за руку, просив:

— Ради Бога, скажіть мені, пане, чи я добре чув? Чи моє дитя — моя Мегі — чи вона дійсно ще жиє?

А коли почув, що се правда, про що самий Бедуїн запевнив, заплакав наче мала дитина, та горячою молитвою дякував Богу, що захистив його одиноку, найдорозшу дитину!

По хвилі схопив ся з ліжка та, сильно хвилюючись, закликав:

— Прошу, спитайте його, пане Гартман, чому він не привів мені моєї дитини? Скажіть йому, що я готовий понести найбільшу жертву, та що дам йому скільки самий захоче, коли мені моє дитя верне!

— Гартман переказав прохання Американця й наближив ся до темноскірого післанця.

— Абдуль-ель-Відра! — промовив до нього. — Наколи дівчина дійсно жиє та коли знаєш де вона находиться, то чому ти зразу не привіз дівчини з собою?

Бедуїн спокійно відповів:

— Чи думаєш, що Абдуль-ель-Відра є дитиною? Чи видавби християнську дівчину без великого окупу?

— Кажу, що ти є дійсно дитиною — відповів Гартман — бо уста твої говорять, наче уста дитини! Скажи, яким правом домагаєшся окупу, коли ти дівчину украв? Мусиш її віддати без ніякого окупу!

— А коли Абдуль-ель-Відра не схоче? — спокійно відпер Бедуїн. — Він хоче, щоб за дівчину йому дати нагороду, яку він самий назначить!

— А коли її не дамо? — спитав Гартман.

— То дівчина остане там, де є!

— Добре! — Але в такому разі й ти останеш тут, де тепер є! — кликнув Гартман. — Не вийдеш скорше із монастиря Мар-Саба, поки не видаш дівчини!

Бедуїн і на се відповів спокійно:

— Не знаю, хтоб мене міг присилувати, щоб я тут остав. Остаточно, на щоб се придалося тобі?! Знай, що коли мине означений час, а я не верну, то мої братя убють християнську дівчину!

Гартман побачив тепер, що силою тут нічого не вдіє, теж холодно промовив:

— В такому разі сонце твої кости висушилоб, Абдуль-ель-Відра! Та ми не хочемо смерти ані дівчини, ані твоєї! Питаю тебе, якого окупу хочеш?

— 2,000 фунтів!

Було се досить мало. Мимо сього удавав Гартман що се за много.

— Чи здається тобі, що се дівчина із султанового гарему, що так много жадаєш за неї? — спитав.

— Вільно тобі дати сі гроші, або ні! — спокійно відрубав Бедуїн. — Однак, коли хочеш бачити християнку, то мусиш се зробити!

— А як ми її побачимо? — спитав Гартман.

— Наколи тільки отримаю від вас гроші, то вам привезу дівчину!

Гартман здивовано глянув в супокійне лице Бедуїна.

— Чи думаєш, що ми дамо 2,000 фунтів, поки ще побачимо дівчину?

Бедуїн мовчки кивнув головою.

Гартман в голос засміявся.

— Бачу, що ти дурнійший від малої дитини, Абдуль-ель-Відро, коли думаєш, що ми би се зробили! — кликнув. — Чи думаєш, що я не знаю, що виб тоді затримали і гроші і — дівчину?

Бедуїн рівнодушно відповів:

— Так дай гроші одному із твоїх людей та нехай він їде зі мною.

Гартман задумав ся на хвилину. Було се не зле пропоне.

По хвилі звернувся до Американця, що уважно слідував за їх розмовою й повідомив який вислід того.

Мистер Гортон сейчас на се згодив ся. Тепер лиш ходило о се, хтоб мав піти з Бедуїном.

Ні Американець, ні його слуга не могли сього зробити, бо не знали мови. На когось чужого не розумно було спускатись, а крім сього таки тяжко було такого знайти! Блюм лежав хорий — оставав один лиш Гартман!

Він рішив ся на се, а старий Американець дуже тим зрадів, бо знав, що може зі всім на нього здати ся.

Незабаром вибрав ся Гартман в дорогу, добре забезпечений в зброю та з окупом, який для більшої безпеки заховав на грудях.

Зі сльозами в очах пращав його Американець та доконче ще намагав ся, щоб він брав з собою послугача. Однак Гартман не хотів оставляти його без ніякої опіки і впевнив старого, що він йому й так не придасть ся, бо не знає краєвої мови.

Від часу його виїзду минуло вже два тижні а Гортон ще не мав від нього ніякої вістки.

Після обчислення Бедуїна, Гартман мав вернути wraz з дівчиною за яких п'ять днів. Нині вже 15 день минав а ні Гартмана, ні дочки старого Американця не видно було.

Старець так тим розболів, що черці немало труда та жури із ним зазнали.

Помимо старости та знесилена доконче хотів вибратись за ними — а тут ще не знати, куди вибрати ся!

Одинокий ще Блюм мав троха впливу над ним. Він, під умілим доглядом черців скоро приходив до здоровля.

Від кількох днів підняв ся з ліжка й здавалось, що він вже зовсім був здоровий.

Коли вперве увійшов до кімнати Американця та від нього дізнав ся, що за час його хвороби зайшло, неспокійно покивав головою.

Дивувався Гартманови, що він був так неосторожний, та лиш самий вибрав ся з Бедуїном в дорогу, маючи ще при собі так много грошей.

Дуже тим зажурився, але перед Гортоном не зраджував ся, щоб його ще більше не тривожити. Самий же був переконаний, що ні Гартман, ні дівчина не вернуть.

Потішав бідного батька, як міг, та як довго був Блюм при ньому, він був спокійніший.

В ночі сднակ попадав в розпуку за своєю дитиною і нарікав, що він тут сидить безчинно, підчас коли його дочка з Гартманом певно в небезпеці.

Так минув вже і третій тиждень.

Одного дня зрана увійшов до Гортона той самий чернець, що його доглядав і повідомив, що знова прийшсв якийсь Бедуїн та хоче із ним говорити.

Американець аж крикнув із радости, бо думав, що він приходить із вісткою про дочку та Гартмана.

— Приведіть його до мене, всечасний отче! Може він приносить які радісні новини з собою!

Тимчасом другими дверми увійшов слуга Гортона.

— Йди скоро та приклич мені Блюма! — приказав йому старець. — Скажи, що маємо нові вісти про мис Мегі та про пана Гартмана!

В хвилю, коли входив до нього покликаний слугою Блюм, втворили ся другі двері та на порозі станула струнка та худа стать Бедуїна. З під довгого подертого плаща, яким закривав ся, видно було його зброю.

Із першого зараз погляду можна було пізнати в ньому сина пустині, що не боїть ся ніякої небезпеки та ніколи не тратить супокою душі та рівноваги.

Він з повагою поступив вперед та, ледви кивнувши головою, промовив певним себе голосом:

— Салем а алейкум!

Притім стукнув прикладом свого кріса об землю та визиваючо глянув на Американця та на стоячого побіч нього цигана.

Робертови кров скипіла в бючках. Він сейчас зрозумів зневажливу мову Бедуїна і не чекаючи вказівок Гортона, наблизився до новоприбулого.

— Чого хочеш? — спитав остро — не відповідаючи на його поздоровлене.

Бедуїн змірив його згорда.

— Що ти за один? — спитав рівнодушно, немов то не чув Блюмових слів.

— Я той, з ким ти маєш говорити! — відрубав Роберт з гнівом. — Однак раджу тобі, щоб ти чемнійше поводився! Не забувай про се! Як називаєшся?

Рішуча мова цигана мала добрий наслідок.

— Називаюся Рагма-ібун-Назар! — сейчас відповів Бедуїн.

— Якого племені? — знова спитав Блюм.

Бедуїн ще більше випрямився та з повагою відповів:

— Чи знаєш ти Дар'яна-Бея, короля пустині?

На лиці цигана виступив легкий жах. Ще в Каїрі, коли із своїм протектором, Мустафом, пускався в дорогу, чув се ім'я. Тоді він вже знав, що Дар'ян-Бей мав бути найбільш жорстоким рабівником в пустині, перед яким тремтіли всі каравани.

Коли дівчина та Гартман були в його руках, то не було їм чого завидувати того щастя!

Помимо сього він зрівноважив своє хвилюванне та удав немов то вперше в життю се ім'я чує.

— Хто-ж се такий той Дар'ян-Бей? — спитав на позір спокійно.

На лиці Бедуїна заграв жорстокий сміх.

— Чи ти від вчора в цьому краю, що не чув ще того імени? Він є королем пустині і горе тому, що його гнів на себе стягне! Той вже напевно є жертвою смерті!

Дочка онтого чоловіка — додав, вказуючи на Гортона — та той другий чоловік, що приїхав за ньою, є в його руках!

Блюм здригнувся на ті слова, але силувало всміхнувся.

— В тебе розум дитини Рагма-ібун-Назаре, коли маєш відвагу се казати! — відрізає циган. — Лише боягуз може бути в страху перед твоїм Дар'ян-Беєм!

А рівночасно заявляю тобі, що твій Дар'ян-Бей є обманцем та безличним брехуном!

Чому не віддав дівчини та як поважив ся він затримувати чоловіка, що йому окуп за дівчину повіз?

— До нашого племені належить много людей — відповів Бедуїн — а сих гроший замало, щоб всіх обділити.

— Так ти прийшов, щоб більше ще дістати! — крикнув Блюм насупившись.

— Так! — була коротка відповідь Бедуїна.

— Ти надармо йшов сюди, Рагма-ібу-Назарє! Не дістанеш ні одного п'ястра більше!

— В такому разі убемо і дівчину і того другого! — байдужно сказав Бедуїн.

Блюм глянув йому бистро в очі, потім спитав:

— Кілько бажає Дар'ян-Бей за в'язнів?

— Ще раз тільки, як отримав!

— А чи випустить в'язнів тоді?

— Так, випустить!

— Присягни, що говориш правду! — зажадав Блюм. Лице Бедуїна захмарило ся.

— Присягаю!

Блюм надумував ся.

— Я-ж присягнув! — сказав. — Чого ще хочеш?

— Присягни на бороду свого пророка! — зажадав Роберт.

— Ні, вже більше не присягати му! — опер ся Бедуїн.

Тепер підняв ся Блюм та кликнув з гнівом:

— Брешеш так, як Дар'ян-Бей брехав! Коли твій язик роздвоєний, мов язик гадюки, то роздавлю тебе на місці! Не вернеш вже більше до своїх братів!

Бедуїн насмішливо зареготав ся.

— Забуваєш, що душі обоїх в'язнів підуть до пекла, коли я не верну, поки ще сонце втретє до заходу схилить ся! — Присягаю тобі се на бороду свого пророка!

— Послухай же і моєї присяги! — кликнув Блюм піднесеним голосом. — Не лиш, що тебе убю, але ще твоє тіло кину псам на жеровишко, наколи тим в'язням станеть ся хочби найменша кривда! І не лиш тебе, але і самого Дар'ян-Бея знайду! Кости братів твоїх біліти муть по пісках пустині, а вовки та шакалі їх мясом годуватись муть! Не бою ся твого короля пустині — він втікати ме перед кулями мого кріса, мов та ланя перед стрільцем!

Бедуїн з погордою закинув головою а голос його звучав вельми зневажливо, коли говорив:

— Висказуєш слова, над якими ти зовсім не застановляєшся! А я тобі кажу, що даш все Дар'ян-Бееви, що він лиш зажадає, бо маєш причину його обавляти ся! Ти також не поважишся підняти руки на мене, ні противити ся волі Дар'ян-Бея! А колиб ти в своєму засліпленю се зробив, то душа твоя скоро полишить твоє тіло — ти псе християнський!

Із Блюмових уст добув ся хрипливий крик. Приступив до Бедуїна із очима кровю налитими.

— Чи з твоєї голови вже останки розуму випарували — наколи ти його взагалі коли мав — що так до мене ставляєш ся?! — крикнув з гнівом. — Відклич се, ти псїй сину, або як пса тебе побю!

На се Бедуїн вихопив ізза пояса довгий та гострий ніж й наміривсь вхопити свого противника в обійми та встромити йому ножа межі ребра.

В його очах зловіщі вогні заграли.

— Рагма-ібун-Назар ніколи не відкликуює того, що раз сказав! — кликнув з гнівом. — Ще раз тобі повтаряю, що ти не відважишся противити волі Дар'ян-Бея — ти християнський псе!

Хотів кинути ся на Роберта, але він зручно відхилив ся та в сліднуючу вже мить так здорово вдарив в голову Рагму-ібун-Назара, що той мов неживий повалив ся на землю, ні голосу із себе не пустивши.

Рівночасно дав ся чути крик Американця, що уважно сліdkуючи за їх розмовою, вже давнійше змїркував, що вони сварять ся. Коли побачив падаючого Бедуїна, думав, що Блюм його убив і скричав:

— Бійте ся Бога, пане Блюм, що ви зробили? Тепер все пропало! Своєї дитини, моєї дорогої Мегі, ніколи вже більше не побачу!

Голос Гортонна привернув Роберта до тямки. Відвернув ся від Бедуїна і сказав:

— Не обавляйте ся, пане Гортон! Він не згинув а лиш хвилево стратив пам'ять — коли прийде до свідомости, то инакше говорити ме, знаючи смак мого кулака! Се дуже добре, бо...

Якраз увійшов слуга Американця.

— Пане Блюм! — почав говорити. — Прийшов якийсь чоловік та питає за вами...

Глянув на розпростертого на землі Бедуїна і дальші його слова завмерли на устах.

Але Блюм скоро очутив його із того одубіня.

— Говори далше, Джек! — гукнув до нього. — Чого той чоловік хоче від мене?

— Не знаю, пане Блюм! — гикав слуга. — Він лиш ваше ім'я сказав.

— Приведи його та принеси мені шнури, щоб ось тамтого зв'язати...

Се кажучи, вказав на лежачого на землі обезтямленого Бедуїна.

За декілька хвилин пізнійше слуга впровадив до середини Бедуїна, чим немало здивував обох присутніх.

Новоприбулий розглянув ся по кімнаті та майже кричав:

— Чи Рамаг-ібун-Назар вже не жиє?

— А чи ти його знаєш? — здивував ся тепер з черги Блюм.

— Він притакнув тоді головою.

— Ми оба із одного племені! — сказав — Дар'ян-Бей післав його по окуп за в'язнів!

— Ніщо йому не стало ся! — запевнив Блюм. — Я лиш троха почастував його своїми кулаками!

Замовк на хвилю, відтак знова спитав:

— А яке твоє ім'я та чого хочеш?

З очима ще втяленими в обезтямленого Бедуїна, відповів новоприбувший:

— Зову ся Алї-бен-Деббах, висланий до обох чужих панів, що перебувають в монастирі Мар-Саба. Старший із них зове ся Горутон (Гортон) а молодший Балюмер (Блюм) — так говорив мені в'язень.

Блюм змірив його недовірчивим поглядом.

— Як називаєть ся в'язень, що тебе післав сюди? — спитав.

— Його ім'я тяжке для язика Алї-бен-Деббаха! Але було щось наче Гаатемагн (Гартман)!

Але й сього було досить циганови. Чи-ж не міг його Дар'ян-Бей сюди вислати, щоб їх обох заманити в матню, сим підступом тільки затираючи їм очі?...

— Ти також належиш до племені Дар'ян-Бея! — сказав. — Але язык Дар'ян-Бея, не говорить того, що його розум думає! Ми вже два рази мали докази сього, тому нам тепер тяжко повірити, що тебе вязень післав, хиба що даш на се достаточні докази!

Бедуїн очевидно не образив ся тим недовірем цигана а лиш спокійно спитав:

— Чи се ти той самий, що із ним наш вязень втік із вязниці в Єрусалимі та дальше пішов на прощу? Чи ти є той самий, що тут в монастирі Мар-Саба лежав хорий від кулі одного із наших людей?

Блюм кивнув притакуючи головою. Се його переконало.

— А щож переказав вязень? — спитав тепер.

Бедуїн ще раз глянув на лежачого на землі співплемінника і сказав:

— Алї-бен-Деббах не може говорити, доки буде думати, що його слова почує Рамаг-ібу-Назар!

Якраз тепер нагодив ся слуга із шнурами. Циган кріпко зв'язав ними обезтямленого післанця та при допомозі слуги й другого Бедуїна заніс його до комори, яку йому черці на сю ціль призначили.

Вернувши тепер знова до старого Американця, Блюм казав Бедуїнови розповісти все, що мав припоручено.

Той розповів як ув'язнено Гартмана, коли із Абдулем ель-Відром приїхав до їх табору та як тих 2,000 фунтів, що привіз із собою на викуплене дівчини, враз зі зброєю відобрано. Також сказав, що дівчину тримають у иншому місці та що вона нічого не знає про ув'язнене Гартмана!

Йому — Алї-бен-Деббахови — припоручили стерегти вязня, а той обіцяв йому, що від старого Гортонна дістане 100 фунтів, коли піде до монастиря Мар-Саба та розкаже товаришам подорожі, що стало ся із ним!

Вязень дальше приобіцяв йому ще других 2.000 фунтів, наколи і дівчину і його звідтам увільнить!

Блюм не перебивав йому а опісля спитав:

— Якже тобі вдало ся незапримічено вийти із обозу Дар'ян-Бея?

— Дар'ян-Бей знає про се! Се стало ся після його приказу! Він дізнав ся, що якісь то подорожні з Бейру-

ту мають переходити недалеко побіч нашого обозу й вислав мене та ще других, щоб їх приловити. Серед ночі вдалося мені від них втікнути й сюди на хвилю прийти!

— Чи ти, Алї-бен-Деббах, знав про се, що Дар'ян-Бей вислав сюди Рамаг-їбу-Назара? — спитав Блюм.

— Знав! Рамаг виїхав один день скорше перед мною, а я не надіяв ся його тут застати!

Блюм розповів старому Американцеві, що се Гартман прислав того Бедуїна, та що він жде на їх поміч.

Мистер Гортон хотів сейчас тих 100 фунтів виплатити, але Блюм його здержав. Він наблизив ся до Бедуїна і спитав:

— Алї-бен-Деббаху, чому ти хочеш допомогти в'язневи? Нащо тобі гроші, коли як лиш Дар'ян-Бей дізнається про твою зраду, то зараз пішле твою душу до Тшегемат (до пекла), коли лиш попадеш в його руки.

Ненависть блиснула в очах Бедуїна. Мимохіть правою рукою вхопив за кинджал. Хрипливим же голосом сказав:

— Почасти роблю се задля грошей — але більше ще тому, щоб пімстити ся на Дар'ян-Бееви! Ненавиджу його як гадину та хочу його здавити!

— Алеж ти не в силі се зробити, Алї-бен-Деббаху! — промовив спокійно Блюм. — Дар'ян-Бей є сильніший від тебе і горе тобі, коли його рука тебе досягне!

— Я вбю його! — крикнув Бедуїн незвичайно рішучим голосом. — Я присягнув се на душі мого батька та брата!

— Ненавидиш Дар'яна-Бея а мимо сього остаєш при ньому? — спитав Блюм недовірливо. — Чому не оставиш його?

— Хибаж ти оставляєш слід льва, коли ти його віднайшов? — замість відповісти, спитав Алї-бен-Деббах. — Мій батько та брат належали до племені Калбег, начальником котрого є Дар'ян-Бей. Серед ночі, коли вони замкнули свої очі та Аллах їх душі снами щастя та радости наповнив, він їх підступно убив! Я остав при ньому лиш тому, щоб знайти нагоду встроїти йому ніж в серце! Тепер же прийшов час моєї пімсти! Дар'ян-Бей не довго оглядати ме сонце!

Почувши се, Блюм вже майже повірив в слова Бедуїна. Але, щоб ще ліпше впевнитись, рішивсь ще на одно:

— Алї-бен-Деббаху! — сказав він, пильно вдивляючись йому в очі. — Присягни, що тебе вязень сюди прислав! Присягни також, що в твоїх словах не криється ніяка брехня та що ти допоможеш мені покарати Дар'ян-Бея, короля пустині, за його зраду, та увільниш вязнів!

— Присягаю се на душу замордованого батька свого та брата! — поважно сказав Бедуїн, видержуючи впертий погляд цигана.

— Присягни на бороду пророка!

— Присягаю на бороду пророка!

Подали собі руки і взаємно стиснули.

— Так ідемо разом а ти будеш провідником! — сказав Роберт.

Опісля розказав Гортонови про що разом говорили та вручив Бедуїнови в його імени приобіцяних Гартманом сто фунтів.

Мистер Гортон із сльозами в очах дякував циганови, що він задля нього наражується на таку небезпеку, але все наставляв на се, щоб він взяв із собою також Джека, Гортонового послугача.

Блюм, знаючи що оставляє Американця під доброю опікою, не противив ся тому й другої днини виїхав враз із Бедуїном та Джеком.

Рамаг-ібу-Назар остав спутаний в коморі. Коли очутив ся, найперше замітив, що йому бракує зброї.

Його же зброю вратувала жите циганови. Ні Блюм, ні його товариші не дісталиб ся були ніколи до обоза Дар'ян-Бея, колиб не ножі Рамаг-ібу-Назара...

РОЗДІЛ ХСVII.

НЕ СТАЛО ДОКАЗІВ.

Очі всіх присутних в судовій салі звернулись тепер на старця, що стояв перед столом судії.

Хоч здригнув ся, коли оскаржена зімліла й метнув ся,

немов хотів кинутись їй на поміч, але поборов себе й остав на місці.

Лиш на часок Лівія стратила тямку. Прокинувшись, вона напилася води й хотіла піднятись.

Однак вона була так знесилена, що зараз же знова мусіла сісти й тільки широко втвореними очима вдивлялася в старого мушину, що остовпілим поглядом так і повис на ній.

Доперва, коли на салі троха заспокоїло ся, підняв ся предсідник суду і спитав новоприбулого:

— Що ви за один та що вас привело сюди?

Старець затремтів й через кілька хвиль не був в силі ні слова сказати.

Остаточно промовив сильним, рішучим голосом:

— Називаю ся Раймунд фон Стеттен — єсьм батьком оскарженої!

В салі счинив ся рух. Судії присяглі здивовано вдивились на старця, що ні на хвилину не спускав очий із оскарженої.

По лиці та по сивій бороді опливали трубі каплі сльозів.

В загальному замішанню ніхто не звернув уваги на поведене Гутона фон Стеттена. А його лице смертельно збіліло — не міг собі пояснити яким способом той викрав ся із своєї вязниці!

Раймунд доглянув, що Лівія хотіла підняти ся та що її уста беззвучно порушали ся — але, видно було, що була за сильно змучена, щоб могла в голос промовити те, що бажала.

Предсідник знова забрав голос:

— Постараємо ся розслідити чи се, що ви перед хвилею сказали, годить ся з правдою. Оскільки відомо, то батько оскарженої ще перед кількома роками помер в Америці. Ви тепер будете мусіли доказати тожсамість своєї особи!

До сього однак ще вернемо пізнійше! Передовсім прошу вас сказати все, що знаєте та можете сказати в користь оскарженої!

Рішучим голосом розповів Раймунд фон Стеттен як той то критичної ночі графиня — її назвиска не знав — привела до його ліжка його рідну дочку. Нераз слова

вбивав з причини внутрішнього хвильованя, але скоро приходив до рівноваги й далше продовжував своє оповіданє.

Тепер з розмислом не дивив ся в сторону оскарженої, що з великим несупокоєм та жахом прислухувала ся його словам.

Коли нарешті старець сказав, що дочка була з ним в руїнах в часі як стало ся се страшне убійство, на салі счинив ся знова несупокій.

Але тільки він скінчив й питаючим поглядом вдивив ся в судіїв, нагло із лави оскаржених дав ся чути проймаючий крик.

Тремтячи всім тілом схопила ся Лівія із свого місця й прямо в розпуці скричала:

— Ні, ні! Прошу не вірити йому! Він лиш хоче мене ратувати... Се неправда, що він говорить!

— Лівіє! — скричав старець!

З очий дівчини поплили горячі сльози, коли почула своє імя висказане із таким чутем а рівночасно із так великим докором.

Предсідник звернув ся тепер до оскарженої і спитав:

— Чи в сьому свідкови пізнаєте свого батька, Раймунда Стеттена?

Настала довга та душу пригнітаюча хвиля, коли очі всіх були звернені на бідну, свої почування поборюючу дівчину.

— Ні! — промовила по хвилі надуми. — Се не є мій батько!

Страшний крик вихопив ся із грудий бідного, нещастем прибитого старця. Звернув ся до Лівії та в розпуці майже говорив:

— Будь же розважною, моя дитино! Пощо-ж тобі так силою пхати ся в нещастє? Чому-ж не признаєш ся до правди? Ніколи, поки я живу, не позволю на се, щоб ти задля мене таку страшну жертву понесла!

Предсідник звернув ся тепер з черги до Гугона Стеттена й спитав, чи пізнає в сьому чоловікови свого брата.

Раймунд очима вплив ся в бліде лице брата, що йому так тяжку кривду зробив.

— Ні! Сей свідок не є Раймундом Стеттенем! — відпер прямо. — Мій брат перед кількома роками помер в Америці й урядовий доказ його смерти лежить у мене в бюрку! Сей чоловік є простим обманцем!

Раймунд наближився до брата й так глянув на нього, що Гуго аж затремтів й блідніючи, спустив до землі очі.

Щоб не допустити до чогось більшого, предсідник кивнув на Гугона, щоб відступив на бік і знова звернув ся до майбутнього батька оскарженої:

— Ви згадували про якусь то жінку, що моглаб посвідчити, що оскаржена тої то ночі була у вас — де є та жінка? Треба би її покликати, щоб зложила перед судом своє зізнанє!

Раймунд Стеттен стрівожив ся троха, коли се почув, але мусів сказати, де малиб шукати товаришки його не-долі, побачивши необхідність її зізнаня.

Предсідник вислав одного з урядників до руїн, щоб спровадив графиню як свідка, самий же звернув ся знова до Раймунда Стеттена.

— Чого-ж ви, приїхавши сюди, ховали ся серед руїн, замість щоб отверто виступити під власним іменем? — спитав.

На лиці Раймунда показали ся сліди тяжкої, внутрішньої боротьби.

Нарешті тремтячим голосом почав розповідати про нещасливі хвилі свого життя, а видно тяжко йому було відкрити рани свого серця серед стільки чужих людей.

Спустивши голову розповів також про сей страшний вчинок, що знищив його житє, вигнав його в світ та ще й по нинішню днину як страшний проклін мстить ся на ньому.

Серед сього із лави оскаржених озвав ся крик розпуки.

— Тату, тату — спиніть ся! Ви не повинні зрадитись із сим!

Присутні здивовано глянули на дівчину. В розпущі зрадила себе Лівія, назвавши його своїм батьком.

Ніхто із присутних не був в силі пояснити собі сього.

— Пані, ви назвали свідка своїм батьком! — звернув ся тепер предсідник до оскарженої. — Чи й тепер ще схочете заперечувати, що ви є дочкою сього чоловіка?

Нараз в нещасній дівчині зайшла зміна. Втворила широко очі й тяжко зойкнула, коли її погляд стрівся із очима старця.

Почала в голос ридати й ледво чутним голосом промовила:

— Так, признаю, що се мій батько! Знаю, що тепер вже ніяке випиранє ся з моєї сторони не зможе його вратувати, бо вже самий признав ся до своєї вини!...

Щаслива усмішка прикрасила лице Раймунда Стеттена. Тепер він вже не сумнівав ся, що викажеть ся невинність Лівії та зникне підозрінє супроти нього.

Отсе посліднє викликало серед судіїв присяглих велике замішанє. Почали між собою перешептувати ся, а предсідник незабаром заявив, що супроти нових та так несподіваних відомостей, відкладає дальше переслухуванє.

Невдоволена сим публіка, опустила салю. Як лиш троха опорожнило ся на салі, притноблений старець приступив до оскарженої й мовчки подав їй обі руки. Лівія припала до його грудий, але вже за кілька хвилин насилу вихопила ся із його обнять й за вязничним сторожем вернула до своєї келії.

Предсідник заявив Раймундови Стеттенови, що він також, після визнання своєї вини, мусить бути увязнений.

Бідний старець не противив ся тому. Він вже заздалегідь обчислив наслідки свого поступку й готов був відпокутувати свою провину.

Відвели його до вязничної келії.

Доперва за кілька днів почали нову розправу.

Предсідник заявив, що серед руйн не знайшли тої жінки, що її Раймунд Стеттен подав як свідка. Пошукування за тою графинею показали ся безуспішними.

На лиці Раймунда відбив ся глибокий несупокій. Не міг поняти так наглого зникнення графині...

Предсідник втворив розправу короткою промовою. Раймунд фон Стеттен зложив присягу й повторив свої зізнання, які запротоколовано.

Щоб доказати тожсамість своєї особи, подав був ім'я старого приятеля ще з молодечих літ, а сей, коли явив ся на сьогоднішній розправі, сейчас за першим поглядом пізнав в ньому Раймунда фон Стеттена. Однак він не ду-

же то добре пригадував собі випадок, що приневолив Раймунда опустити вітчину.

Раймундова надія, що тепер — після його записягнених зізнань — увільнять Лівію, не здійснила ся. Його зізнання були в суперечности із зізнаннями Гугона Стеттена, батька вбитої дівчини та зізнаннями Горста Вінтера, що Аделя перед смертю вказала на свою кузинку, що вона то стрілила до ньої.

Як тут відкрити правду? Аделин батько подав Горста як свідка послідних слів вмираючої, а загально знали про се, що той молодий чоловік старав ся о руку оскарженої, то-ж коли він зізнав проти Лівії, не можна було сумніватися ся, що вбита дійсно вказала на неї, як на винувату.

Але і Раймунд фон Стеттен записягнув, що в ту пору його дочка була із ним! Дивним однак видалось, що нігде не можна було знайти тої жінки — графині Солмсберг — що привела була до нього Лівію.

Коли предсідник повідомив його про се, він сильно стрівожив ся. Зрозумів, що справа Лівії залежить тільки від того, чи та жінка potwierдить його зізнання.

Горст фон Вінтер мав довшу розмову з адвокатом Лівії. Отверто признав ся, що зразу мав намір старати ся о Аделину руку, опісля однак — коли приїхала Лівія — його почування змінились й він почув правдиву любов до тої дівчини. Того то вечера якраз мав зійти ся із ньою у лісі, коло млина.

Оборонець, що особисто був переконаний про невинність бідної дівчини, зовсім не скривав того, що судії присяглі можуть набрати переконання, що Лівія в дорозі до млина зійшла ся із своєю кузинкою та що тоді під впливом роз'ярення — могла звернути револьвер проти своєї кузинки.

— Алеж се неможливе! — перебив Горст. — Звідки би панна Стеттен могла мати зброю, коли зовсім не думала про убійство. Аджеж вона не могла знати, що стрінеть ся із своєю кузинкою!

Адвокат здвигнув раменами.

— А чи можете ви або хто другий доказати, що не так було?! Аджеж можливо, що вона, вибираючись до ліса, взяла з собою зброю для більшої безпеки. Ніхто не може доказати, що панна Стеттен допустила ся того зло-

чину, а знова ми не можемо доказати її невинности. А се зле, бо инакше її не увільнять!

— Так ви думаєте, що панна Стеттен буде покараною? — спитав Горст тремтячим голосом.

— Ні! — відповів адвокат. — Се неможливе, але і не пустять її на волю. Підозріне остане — аж доки не докажемо, що вона невинна або коли не знайде ся дійсний винуватий.

Так і стало ся. Після другої, майже 2-годинної, розправи предсідник оголосив:

— Зізнання обтяжуючі не є досить великі, щоб оскаржену признати винною в тому убійстві. Не можна бо знайти причини, що могла би бути дійсною принукою до того убійства. Також на зізнання вмираючої не можна класти великої ваги, бо в годину смерти вона могла бути несвідомою того, що говорила. З другої сторони не вистають зізнання свідка Раймунда фон Стеттена, що оскаржена в даний час була у нього, тимбільше що на potwierдження того не можна віднайти жінки яка в той же самий час була із ними.

Раймунд зітхнув глибоко, коли почув, що його дитя вільне й забуваючи про все друге, витягнув до нього руки й притиснув її до своїх грудий.

— Лівіє, моя дорогенька, я-б був скорше прибув, на-колиб се лиш було в моїй силі! — із сльозами в очах промовив. — А однак Бог всемогучий всім так попровадив, що воно вийшло на добре. Ти тепер є вільною а хоч я мушу тепер відпокутувати за свою провину, то однак роблю се радо, знаючи, що ти вже більше не меш терпіти!

Лівія зі зворушення не могла й слова промовити. Для нього було се страшним ударом, що так скоро мусіла оставити свого дорогого, недавно тільки що немов воскреслого батька, якого доля ще не зовсім була вирішеною.

Прощанє із ним, коли його мали вже забирати до в'язничної келії, було незвичайно зворушаюче. Силою тільки освободила ся із його обнять а уста її шепотіли ще крізь сльози:

— Нехай вас Бог тримає в своїй опіці, мій батечку! Буду недалеко від вас, вижидати вирішення вашої долі!

Не знала навіть як вийшла із салі розправ, так була

пригнобленою тим всім, що зайшло. В сінях нараз обняли її м'ягкі рамена й вона побачила повні сліз вірні очі Лукії.

— Лівіє, моя дорогенька, люба моя Лівіє!

І ридаючи, стискалися обі подружки.

Опісля так в двійку перейшли сіни й наблизилися до сходів.

Тут нараз перед ньою спинилася струнка стать молодого муштини. Жакнулася й здивувалася zarazом. Був се Вінтер.

Він, коли побачив свою любку, не міг перемогти свого зворушення й тільки руки простягнув до ньої, не будучи в силі ні слова промовити. Вона звільна подала йому свої руки й під впливом його палаючого погляду спустила очі.

— Лівіє, так Бог щасливо все повів та ошадив тебе для мене! — вишептав нарешті.

Її груди глибоко хвилювала, немов серед тяжкого ридання. Не була в силі відповідати. А він мовчки взяв її за руку і так, сперта на його рамени, вона зійшла зі сходів й разом із Лукією вийшли разом на вулицю.

Бачила, що звернула на себе увагу прохожих, що здивовані приставали, але вона не зважала на се, будучи зовсім занятою перебутим горем.

Нараз пристанула й стряслася всім тілом.

— Куди, куди-ж тепер? — стиха спитала. — Адже-ж у мене вже нема батьківської хати!

— Не журися Лівіє, я вже подбав про се! — відозвався поважно Вінтер. — Вже давнійше колись я розповідав тобі про мою сестру Леонію фон Гальден. Вона живо зацікавилася твоєю долею й найщирішим її бажанням є щоб ти знайшла у ньої пристановище, аж...

Не докінчив й запалілося його мужеське, гарне лице.

Зрозуміла його. Її уста тремтіли із болю. Відвернула лице. В ту-ж хвилю не хотіла розбивати його надії. Але він її таки ніколи за жінку не візьме! Вона ще покрита неславою, ще не скинуто із ньої підозріння, що се вона допустила ся того злочину!...

Тепер взагалі не хотіла про се навіть згадувати!

Всіли разом у повозку й Вінтер приказав візникови, щоб відвіз їх до пана фон Гальден. Підчас їзди сидів мовчки побіч Лівії й тримав її руку у своїй долоні, горячим

поглядом вдивляючись в її бліде лице.

Лукія також мало що обзивала ся до своєї подруги, не будучи ще всилі зрівноважити свого зворушення. На прохання Вінтера пристала на се, що остане при Лівії так довго, аж він поведе її перед вівтар.

Після якої години їзди повозка спинила ся перед посілістю пана фон Гальден.

Висіли. Вінтер взяв Лівію під рамя й повів до замку.

В передній кімнаті вижидала їх стрункої постави жінка, якої бліде й поважне лице зраджувало сліди глибокої недолі. Раз глянути на се лагідне лице було досить щоб Лівія пізнала, що ся жінщина стане для ньої дуже близькою та що може їй зовсім довіряти.

— Лівіє! — промовила Леонія м'яким та схвильованим голосом, подаючи руку нареченій свого брата. — Від щирого серця вітаю вас у моїй хаті. Ви не є чужою для мене. — Горст розказував мені много про вас і я полюбила вас вже від давна!

Лівія не могла й слова промовити. Здавила в собі ридане й стиснула Леонію, що шепотіла до ньої якісь лагідні, сердечні слова. Стріча обоїх жінок зворушила Вінтера до глибини душі. Він прямо не спускав очий із своєї сестри, якої шляхотне серце знав так добре.

Сперта на рамени Леонії, пішла Лівія на гору, за ними поступали Вінтер та Лукія.

На горі в кімнаті сказала Леонія до Лівії, сумно вдивляючись в її очі.

— Бажане мого брата, щоб я взяла вас в свою опіку, прийшло саме в пору. Бачите, я живу самотинно й давно вже тужу за правдивою, сердечною подругою!

Відвернула ся скоро, щоб закрити свій біль та жаль. Відтак видала потрібні прикази на прийняте гостей. А коли в тій цілі на якийсь час вийшла з кімнати, приступив Вінтер до Лівії, підняв до уст її руку, й шепотом промовив:

— Полюбиш мою сестру, Лівіє! Се шляхотна, вірна душа. Много нещастя перебула. Два роки тому стратила одну донечку а замість знайти потіху й підпору при боці свого чоловіка, прийшло до ще більшого непорозуміння між ними; тому особливо пособляю се, що пан Гальден стало подорожує.

— О Боже, яка бідна, бідна жінка! — жаліла Лівія.

Зрозуміла тепер, що се той тихий біль на лагідному личку Леонії так на неї поділав.

Коли пані Гальден вернула до кімнати, сейчас пізнала, що вони говорили про її недолі. Лиш з трудом великим затримала рівновагу. Її погляд спинився на фотографії, що висіла на стіні, а представляла манісеньку дівчинку, літ вісім несповна. Вказуючи на ту фотографію, сказала:

— Одиноке моє щастє я поховала, Лівіє!

І в тих словах відбився страшний біль нещасної, горем прибитої матері. Те все відчула Лівія. Вона мовчки тільки стиснула її руку, знаючи, що на таке терпінє нема слів потіхи.

А коли Лівія й Лукія відійшли, сказав Горст до своєї сестри:

— Знаю Леоніє, що ти — лиш ти — зрозумієш Лівію. Вона також пережила страшні хвилі. Серце її зранене і потреба її лагідної та шляхотної душі жіночої, щоб могла їївилічити з того отупіння, щоб вернула її до життя та до його радості. В твої руки, Леоніє, віддаю своє щастє, бо знаю, що незабаром полюбиш її як свою рідну сестру та що вона під твоїм впливом прийде зовсім до здоров'ля!

— Давби се Бог! — шепотом промовила зворушена пані Гальден. — Що тільки буде у моїй силі, все зроблю — коб лиш нам Бог Всемогучий у тому допоміг!

В своїй кімнаті Лівія впала на коліна й заплакане своє лице сховала в подушку фотелю. Тепер, коли була самою, силою придавлений біль розжеврив та вихопився на волю. Рванув із розгоном — вона ридала як ще ніколи в житю...

РОЗДІЛ ХСVIII.

ПОВОРОТ ПРОПАВШОГО.

Минув довший час, поки Ева прийшла до рівноваги. А коли Ерик лагідно промовив до ньої, підняла звільна очі й глянула в його лице.

Пані Вернер тихесенько висунула ся з кімнати, щоб засвітити лампу. Тепер вернула, поставила її на столі й непомітно сіла в кутку.

— Ерику! Ерику! Невжеж се правда? Ти вернув? — з плачем питала молода дівчина.

Погладив її по волосю.

— Так, Ево, я вернув! Якась дивна сила гнала мене найперше сюди — до тебе — до тої, за якою я так тужив.

— Ох, Ерику! Я ще не в силі поняти свого щастя. Мов який сон пригадують ся мені минулі літа й здається, що ти все був коло мене — що ми все були разом!

— Так, Ево! В твоєму серцю я все перебував. Я знав, що ти на все останеш мені вірною, що ждати меш на мій поворот.

І знова обняв її щиро-сердечно й лице став покривати горячими поцілуями.

Зовсім забули про матір, що сльозами залитими очима дивила ся на щасливу парочку.

А коли Ерик запримітив як сильно тремтить його кохана, підвів її до крісла, самий вклякнувши побіч.

Позволь мені Ево хоч побіч твоїх ніг перебути й глядіти в твоє кохане, прекрасне личко. Ох, колиб ти знала, як мене пожирала туга за тобою. Й одно лиш бажане було у мене — вернути до тебе, до мого щастя! А ти Ево — чи ти все любила мене тою самою, давною любов'ю? Чи ти все вірила, що я поверну?

— Так Ерику! — була майже святочна відповідь молодій дівчині. — Я вірила, що ти ніколи не перестанеш

мене любити й вірила також, що лиш нещастє якесь тебе спиняє й не позволяє вернути до мене! А тепер розкажи мені, любий, як поводило ся тобі там в далекому світі й чому доперва сьогодні вертаєш!...

Взяв її руки й притиснув їх до свого чола. Зітхнув стиха, а відтак сказав, немов жаліючись:

— О, Ево, ти навіть не можеш представити собі, скільки то я перетерпів за тих шість літ моєї неприсутності. Мені сей час видав ся вічністю. Поглянь, волос мій вже посивів, а біль та нещастє оставили своє пятно на моєму лиці.

— Але твоє серце й душа здорові! — докинула Ева сердечними словами, своєю рукою водячи по його руці. — А очі твої блистять тим самим давним вогнем, що при-свічував мені і в день і в ночі!... А тепер, говори дальше, мій любенький!

Знова зітхнув й шепотом почав своє оповіданє:

— Знаєш, що з причини двообою, якого наслідки могли бути дуже прикрі для мене, я мусів втікати до Англії. Своему стрієви я дав слово чести, що скорше не верну до вітчизни, аж поки те все не забудеть ся. Вибрав ся в чужину, а другом одиноким був мені твій образ — моя Ево! Якийсь час пережив я в Англії, але й там не зазнав супокою. З туги за тобою я розболів й почував ся вельми нещасливим.

Кождої днини я вижидав листа від стрія. Думав, покличе мене вертати, але — надармо. Не було вже сил оставати в Англії. Я рішив вибратися в подорож по морю. Думав, що мій біль й туга пропадуть серед нових вражіннь в нових краях й між новими людьми.

Наш корабель прямував на північ. Перепливали ми побіч ледяних гір, бачили Гренляндію і, на диво, там — на далекому, оком не зміреному океані — я почував ся троха спокійним.

А потім одна ніч перемінила мою долю. Страшна буря, що нагло зірвала ся в ночі, загнала наш корабель на скали, де він і розбив ся. Із цілої залоги остало тільки чотирох людей, крім мене.

Коли настала днина, ми побачили, що находимо ся на самотинному острові, відрубані від світа, здалеку від людей. Не жадай, щоб я тобі розповідав, які страшні тер-

піня ми там перебули... Якось вдало ся нам зложити нещасну хатину й не раз цілими тижнями доводило ся нам жити тільки якимись хоптами та корінцями. Нарешті не стало нам сил. В протягу трох місяців померло трох товаришів недолі.

Двох нас ще остало. Що прийшлося нам витерпіти, слога не зможу переповісти. Нераз не було чим вгасити спраги, зимно гакож нам докучало. Цілими годинами про сиджували мовчки та в розпуці кликали смерть на себе, одиноку добродійку, що могла нас висвободити з недолі.

Але тут ще не кінець! Після цілорічного перебування на опущеному острові, помер й останній мій товариш.

Ево, тоді остав я самий-самісінький й нині лиш з дива вийти не можу, що не прийшлося мені здуріти, коли побачив я його мертве тіло, синє, виснажене голодом.

Я поховав його. Довго ще сидів над його гробом, просячи всіх сил небесних, щоб і мене із сього світа забрали...

Минали тижні. Нераз самий я рішав покінчити свою муку — кинути ся в лінисте море... Але тоді ставав мені перед очима твій образ, моя кохана, тоді бачив я твої чорні оченята, що благали: — Витривай! Бог тебе освободить!

Поволи — поволи стратив я вже навіть понятє грози мойого положеня. Аж якось одної днини на далекому обрію доглянув я якусь чорну точку — щось наче корабель. Чи то се незвичайне явище вирвало мене із тої страшної задуми, чи слаба надія ратунку — я запалив хату, в якій дотепер мав захорону в часі непогоди і язики полуміни піднялись високо до небес.

Сили мене оставляли — я впав над беріг, вдивившись в наближающий ся корабель. З напруженєм слідив кожний його рух. І вступила в мене надія. На кораблі добавили полумінь горючої хатини. Наближали ся до опущеного острова. Було се незвичайно миле почуванє: ратунку, жите! З радости я стратив свідомість!...

Як довго се тягло ся, не знаю! Коли я знова втворив очі, побачив похилені над собою незнані, бородаті лица... Поволи почав я розуміти, що нахожду ся на кораблі, серед людей!...

Так я жию!

Не зараз міг я розповісти своїм добродіям, як то опинивсь я на тому опущеному острові. Всі висказували мені як найбільший жаль й щиро заопікувались мною, так, що зовсім прийшов я до здоровля, поки ще корабель причалив до пристані, в Бальтімор.

Я подякував своїм опікунам, оставив корабель й пішов знова в світ. Тут все видалось мені тепер якимсь дивним та чужим.

Ерик перестав оповідати, згадка минулих терпінь його дуже зворушила. З любов'ю обняла його Ева й пригорнула до своїх прудий.

— Бідний, бідний мій Ерику! — сказала. — Як много ти перетерпів. Ще троха, а булаб я тебе стратила раз-на-все!

Він також щиро притиснув її а відтак далше оповідав:

— Після пів року я вернув до Лондону. Рішив вже вертати також до вітчизни, але не було з чим. Написав я листа до стрия й просив у нього помочі.

Не дочекавсь ні відповіді, ні грошевої помочі. Я догадував ся, що або лист попав в руки когось, кому не належало, або що мій стрий помер.

Тоді я рішив руками заробити на поворот до вітчизни. Однак не прийшло так легко, як здавалось й довго я велочив ся без ніякої роботи!

Брав ся за що попало: замітав вулиці, носив каміне при будові, продавав часописі але все те виставало лиш на щоденний хліб.

Одного вечера, коли я продавав свій товар, далеко в одному закутку міста, напало мене кількох драбів.

Дістав я здорово по голові та мов неживий повалив ся на землю. Настільки бодай остав при свідомости, що бачив все, що коло мене робило ся. Драби обрабували мене, взяли кіш із товаром й невеличку готівку, яку мав при собі.

Так пролежав я може якої пів години. Нараз бачу, хтось наближається до мене. Я думав, що той може мені підняти ся, але він похилив ся надімною й почав перешукувати кишені. Я був занадто обезсилений, щоб ставити який опір. Мав я при собі лиш свої папері

й сі він забрав, думаючи певно, що у великій калитці, повинно бути досить гроший.

Відтак я стратив тямку, а коли вона вернула, пізнав що находити ся в шпиталі під лікарським доглядом.

Мої сили були поважно підорвані й довгих кілька тижнів я пролежав в шпиталі. Поводились зі мною дуже по людськи, а один із лікарів приобіцяв, що постарається о гроші, які були мені потрібні до повороту до вітчизни.

Лиш коли я розказував про своє походження, ніхто мені не вірив. Лікарі похитували головами й пояснювали собі, що се я говорю такі небелиці в наслідок потрясення мозку, коли мене рабівники вдарили в голову. Ніхто не хотів повірити, що походжу із княжого роду.

Коли я вже прийшов до здоровля, той лікар дійсно вручив мені потрібні гроші — він одинокий повірив моїм словам — і я вибрав ся в подорож.

Незвичайне зворушене некорисно поділяло на моє здоров'я. В Гамбургу мусів я відпочати довший час, поки зміг рішити ся на дальшу подорож.

Ось і сьогодні, пополудни, я прибув сюди!

Єрик замовк. Стиха ридаючи Ева притулила до нього свою головку. Оповідане зворушило її до глибини душі.

Нагло закріпив Єрик в кутку, у фотелю, Евину маму. Схопив ся й підбіг до ньої.

Не могла говорити. Із сльозами в очах, подала йому обі руки, які він із великою пошаною підняв до уст.

— Мамо, мамо...

І Ева також наблизила ся до матері, обняла її за шию й радіючи приговорювала:

— А що, мамочко, не говорила я? Бачите, моя надія й моя вірність дістали нагороду! Тепер Єрик мій, тепер я щаслива! Все, що я перетерпіла, остало тільки прикрим сном!

В трійку посідали й поважно розмавляли. Вони-ж так багато мали що оповідати!

Нараз, в часі розмови, Ева поблідла й тривожними очима глянула на свого коханого.

— Ево, що тобі? — спитав Єрик, що розповідав щось про старого князя. — Ти поблідла — що стало ся із моїм стрієм? — Скажи мені прямо!

— Нічого злого, мій любий! Тільки що вчора я бачила...

Не докінчила. Не знала, як про се йому сказати, що инший, зовсім чужий, виступив тут під його іменем й уходить за молодого князя Нелідова. Її несупокій перейшов і на Ерика. Він притягнув до себе свою любку й просив:

— Скажи мені правду, Ево! Щоб не стало ся, скажи, моя дорога! Тепер, коли знова маю тебе коло себе, переможу все!

І трівожно припавши до нього, Ева розповіла тремтливим голосом, що якийсь чужий чоловік виступає під його іменем. Ерик слухав її слів й не довіряв. Його груди хвилювала живо, очий не спускав із ньої. А коли Ева скінчила розповідати, він глибоко зітхнув. Рукою потер чоло, немов хотів прогнати журливі думки. Але нараз схопився.

— Се обман! — крикнув. — Тепер розумію. Вкрав мені папері й обманець, при їх допомозі виступив тут в моє місце. Але я відшукаю його! Він тяжко мені заплачує за се, що присвоїв собі моє ім'я!

Його обуренє не мало границі. Довго ще не міг заспокоїти ся.

Відтак приступив до Еви та з любов'ю обняв її.

— Любочко моя — шепотів. — Розумію гаразд, як тебе десь прибила вістка, що я вернув до вітчизни, а про тебе і не питаю. Тим більше тебе се вразило, коли замість мене, кого иншого ти побачила. Але заспокій ся. Незабаром все вияснить ся. Дасть Бог, що й нам колись таки блисне щастє.

Довго ще так розмавляли, спільно розважаючи якби то відкрити перед всіма підлий вчинок того обманця.

В кінці рішив Ерик таки того самого вечера зайти до стрія й розказати йому про обман. Після такої постанови, Ерик ще якийсь час спокійно розмавляв з Евою та її матір'ю.

Нарешті попрощав свою любу й паню Вернер, приобіцяючи скоро вернути й повідомити їх про вислід відвідин стрія.

Коли заперли ся за ним двері, Ева припала до грудий матері і кликнула радісно:

— О, матінко моя! Прямо вірити тяжко, що се він

був тут, у мене, та що здійснили ся мої надії. О, мамочко ріднесенька, я-ж маю його назад!

Пані Вернер притиснула доню до своїх грудий й щиро поцілувала її в чоло.

— Хай Бог стереже твого щастя! Нехай остаточно безжурна будучність дасть тобі спромогу забути нещастя минувшини!

Підчас, коли мати з дочкою розмавляли про наглий поворот Ерика, він живо спішив до мешкання свого стрия. По дорозі старав ся зібрати свої думки і запанувати над собою. Знав, що стрінеть ся ще із всякими тяжкими перепонами.

Його стрий певно признав того обманця сином свого брата, в противному бо разі, він самий не відважив би ся виступати як Ерик Нелідов та не поважив би ся старати — як йому Ева про се розказувала — о руку княжої дочки.

Чим ближше своєї мети був Ерик, тим сильніше змагало ся в ньому обурення та несупокій.

Коли увійшов до княжої палати, здивований спинив ся серед цвітами та пальмами прикрашеної салі. Був там сьогодні рух незвичайний. Прислуга горячково все пригтовляла, й він ні від кого не міг дістати ніякого пояснення, так всі були заняті роботою.

Нарешті він спинив одного із старших послугачів, що здивовано змірив його від стіп до голови й, здавало ся, наче подумав:

— Сей хиба не належить до гостей!

Спитав, чи може побачити ся із старим князем.

— Ні, не можна сьогодні бачити ласкавого пана! — сфукав ся старий. — Сьогодні у нас велике свято, много гостей...

Ерик перебив йому мову.

— Мушу таки сьогодні з ним говорити! — сказав рішучо. — Не можу ждати!

Слуга не дослухав кінця — побіг дальше.

Ерик, в домі свого стрия почував себе зовсім чужим — не поважив ся стати на сходах, вистелених дорогими килимами.

Знав добре поділ кімнат. А чейже сьогодні все вида-

до ся йому чужим, зміненим! І нараз обняла його шалена тривога... Чи пізнає його стрий — чи повірить його словам? А може обманець вже добре підвів старого князя?

Рукою нервово потер чоло. Відтак рішучо пустив ся йти сходами вгору.

— А коли зажадають від нього доказів? А він ніяких не має! — мучила його думка.

Але зараз рішучо підняв голову в гору. Ні! Стрий пізнає його, хоч довгі роки минули від часу, коли в останнє стиснув йому руку!

Віра зміцнила відвагу. Скоро підходив сходами. Прислуга мала досить роботи й без того, щоб на нього звертати свою увагу.

Ерик дістав ся на коритар першого поверха. Спинив ся. Наслухував декілька хвилин. Із гостинної доходив до нього гомін голосів та дзвеньканя чарок. Скоро звернув ся в ту сторону. Поки ще втворив двері до салі — відітхнув глибоко. Тепер все маєть ся рішити.

Був се майже очайдушний вчинок, стати тепер серед стільки запрошених гостей та оголосити, що суджений княжої дочки є обманцем.

Саме наближав ся до нього один із послугачів — в ту ж мить Ерик втворив двері гостинної салі.

РОЗДІЛ ХСІХ.

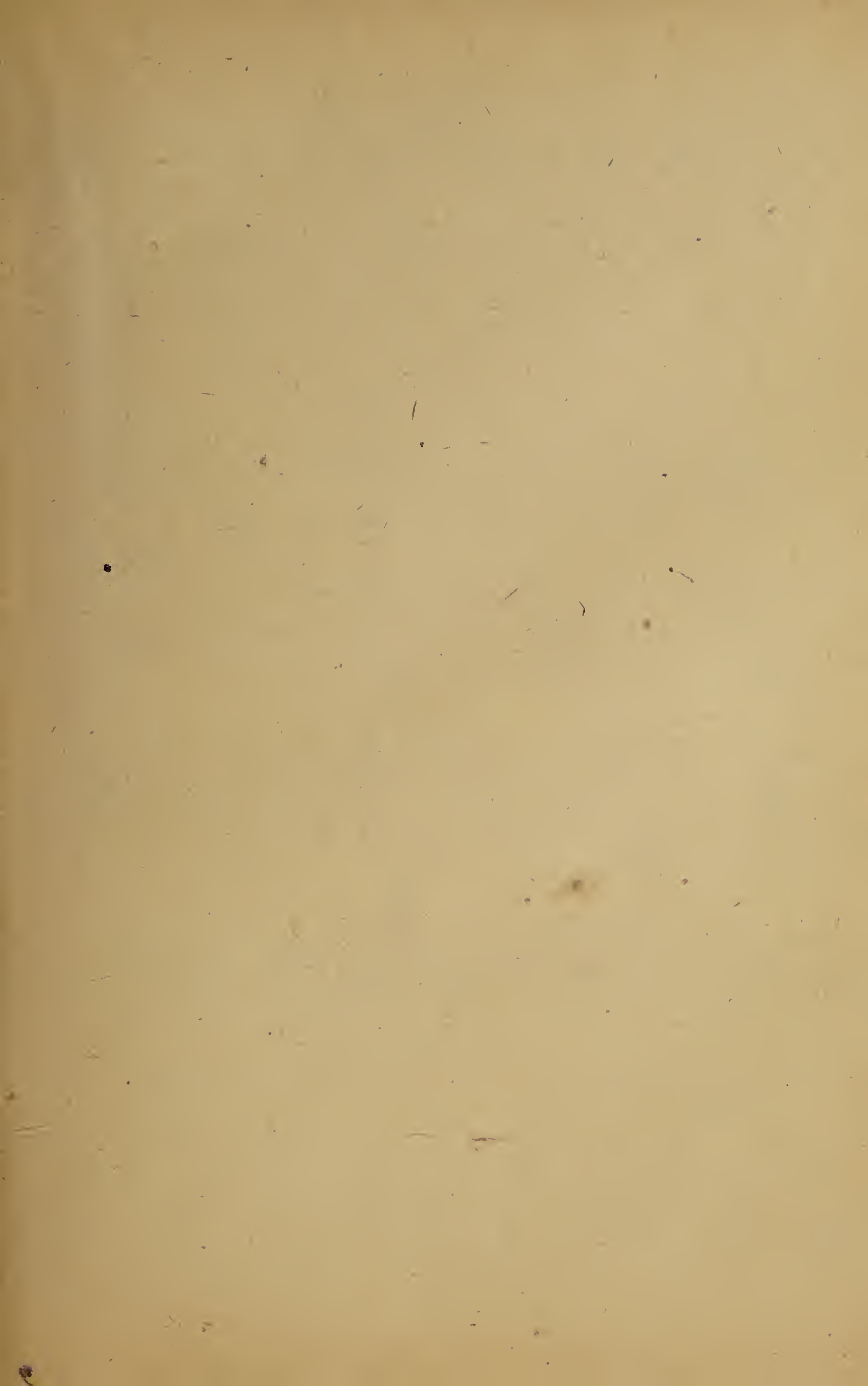
ЧУДЕСНО ЗЛОЖИЛО СЯ.

Було вже пізно у вечір, коли незнакомий спинив ся з льоною перед хатиною, немов схованою в садку. Поміг їй злізти з коня і сказав:

— Нарешті, ми на місці! Відпочинок придасть ся тобі після так довгої їзди.

Прив'язав коні до плота і втворив малу фіртку, що провадила у садок. Станули перед ясно освітленою, милою хатиною. Постукали у двері, які за хвилю відчинила служниця, присвічуючи їм на порозі.

ЧИТАЙТЕ

НОВУ СЕНЗАЦІЙНУ ІСТОРИЧНУ ПОВІСТЬ

Гарібальді

МИ ПЕВНІ, ЩО ВОНА ВИКЛИЧЕ ВЕЛИКЕ ЗАЦІКАВ-
ЛЕНЄ СЕРЕД НАШИХ ЧИТАЧІВ.

Виходити ме сшитками по 32 сторони друку.

Всіх буде около 50.

ЦІНА КОЖДОГО СШИТКА 10 Цнт.

Набувати можна в кожній книгарні, у кольптортерів
або у видавця. адресуючи:

M. PASICHNIAK

850 Main St.

WINNIPEG,

MANITOBA.